

ΘΕΑΤΡΟ - ΚΡΙΤΙΚΗ

«Η φάρσα του Πατελίνου» από το θέατρο Σκάλα

Μετάφραση: Βασίλης Παπαβασιλείου

Σκηνοθεσία: Βαρνάβας Κυριαζής

Σκηνικά: Άντη Παρτζίλης

Κοστούμια: Λιάνα Σπανού - Ζαντί.

Μουσική επένδυση: Μάμας Χατζηαντώνης

Παίζουν: Σμαράγδος Κλεοβούλου, Λέτα Πασχούλα, Γιώργος Μουαίμης, Πέτρος Μιχάλας, Μανώλης Μιχαηλίδης, Μαριλένα Γ. Παπαπερικλέους.

ΣΑΝ ξεχωριστό θεατρικό είδος η λαϊκή φάρσα παρουσιάζεται από το δεύτερο μισό του 15ου αιώνα. Προηγείται μακρά εξελικτική πορεία, ενσωματωμένη στην ιστορία άλλου θεατρικού είδους των θρησκευτικών μυστηρίων. Τα κείμενα των μυστηρίων είναι κεντημένα με οδηγίες των συγγραφέων του που λένε «Εδώ μπαίνει φάρσα», δηλαδή άσχετη με την υπόθεση και το ύφος του βασικού έργου κωμική παντομίμα. Η ετυμολογία της λέξης ανεβαίνει στη λατινική «farta» που σημαίνει «γέμιση». Αλλά και η καθαρά θεατρική ετυμολογία του είδους της φάρσας οδηγεί στο παρελθόν - στις παραστάσεις των πλανόδιων διασκεδαστών (Histriones) και στις αποκριάτικες μαζικές πομπές. Οι αφηγήσεις των διασκεδαστών αποτέλεσαν την πηγή της θεματογραφίας και των διαλόγων της φάρσας και το καρναβαλιστικό γελαστό πνεύμα προσδιόρισε το ζωηρό παιχνιδιάρικο της ύφους. Το έργο του ανώνυμου Γάλλου συγγραφέα του 15ου αι. «Maitre Pierre Pathelin» (1486) είναι απ' αυτά που αναπαύονται στα σκονισμένα ράφια της ιστορίας του παγκόσμιου θεάτρου κρύβοντας μέσα τους δυνατότητες για σύγχρονο θεατρικό ζωντάνεμα. Η ιδιομορφία της τέχνης του θεάτρου είναι αυτή η δυνατότητα άμεσης διαχρονικής επικοινωνίας του σημερινού θεατή με οποιαδήποτε στιγμή της ιστορίας της, ανεξάρτητα από το πόσο απέχουν στο χρόνο

ο θεατής και το έργο - Οι Τύποι των κωμικών χαρακτήρων είναι ό,τι πιο παραδοσιακό υπάρχει στην παγκόσμια δραματολογία. Φαίνεται ότι το καλούπι του ανθρώπινου χιούμορ που χρησιμοποιήθηκε κάποτε για να χυθούν αυτές οι μορφές, δεν πολυάλλαξε μέχρι σήμερα. Έτσι οι κωμικοί χαρακτήρες είναι οι βασικοί κρίκοι από τους οποίους πιάνεται ένας σύγχρονος σκηνοθέτης να τραβήξει τα έργα κοντά μας. Και ο κυρ Πατελίνος, κατεργάρης, κομπινადόρος και ψεύτης είναι ευπρόσδεκτος. Φτάνει μόνο (!) ο σκηνοθέτης να βασιστεί και να μεταφέρει σε μας τη διαχρονικότητα του τύπου δραστηριοποιώντας μέσα μας το ίδιο αισθητήριο που χρησιμοποιούμε βλέποντας Πλούτο, Μολιέρο, Γκοντόνι, Μπομαρσέ κ.α.

να τη συνδυάζει με το σωστά συνελλημένο πνεύμα της «αναγεννησιακής εποχής και να κάνει κομψό μετατονισμό από το συγκεκριμένο στο χρόνο και στο χώρο στυλ στη σημερινή συμβατικότητα και φαίρεση. Και να δώσει όλα αυτά μέσα από ένα ανάλαφρο, αλλά γεμάτο ευρήματα, ζωηρό, αλλά αυστηρά ρυθμικά οργανωμένο σκηνικό παιχνίδι. Με συσσωρευμένα στα χρόνια της θητείας του στο ΘΟΚ σκηνοθετικές φιλοδοξίες και όνειρα, ο Βαρνάβας Κυριαζής επεδίωξε την πρόκληση που αποτελούσε ένα έργο με πρωτόλειο κείμενο, η λογοτεχνική αξία του οποίου πρέπει να μετρίεται μόνο σε σχέση με την εποχή και το είδος του.

Κατάφερε να καλύψει το κείμενο με συνεχή δράση των κομπάρσων διασκεδαστών. Το ελαφρό φιλοπαίξιμο και η προσεγγισμένη κίνηση τους κινούσαν την παράσταση. Τα πρόσωπα του έργου ένα-ένα ξεχωρίζουν από την ομάδα κομπάρσων, αποκτούσαν ατομικά χαρακτηριστικά, προσωπική μανιέρα, ξεχωριστή πλαστική, γίνονταν οι ήρωες της φάρσας. Ο Κυριαζής υπογραμμίζει τη συγγενικότητα του σκηνικού δρώμενου με τη στυλιστική

τέτοιων μαζικών θεαμάτων όπως οι μεσαιωνικές παντομίμες, η αναγεννησιακή Commedia dell'Arte, το θέατρο σκίων, το κουκλοθέατρο. Αξιοποιώντας τα προτερήματα του έργου, όπως οι κωμικές καταστάσεις και η ζωντάνια των χαρακτήρων του Πατελίνου, που δρασκέλισε την ουσιαστική απόσταση μεταξύ του μεσαιωνικού επιπέδου και του αναγεννησιακού τρισδιάστατου τρόπου σκηνικής δράσης, ο σκηνοθέτης συγκάλειψε το φτανό στρώμα του κειμένου με πιο χοντρή υποκριτική κάλυψη. Έτσι οι πρωταγωνιστές του, Σμαράγδος Κλεοβούλου και ο Γιώργος Μουαίμης δουλεύουν εις διπλούν μη έχοντας την ασφάλεια και την άνεση που θα τους πρόσφερε, ένα πλήρες και επαρκές θεατρικό κείμενο και δημιουργούν και οι δύο άριστες εντυπώσεις. Υπεύθυνα δουλεμένοι είναι οι ρόλοι του δικαστή και του βοσκού από τους Μανώλη Μιχαηλίδη και Πέτρο Μιχέλα. Ακολουθεί η Λέτα Πασχούλα που κατά τη γνώμη μου είναι υπερβολικά καλή στο να δημιουργεί σκηνικό σαματά, πράγμα βέβαια επιτρεπτό σ' αυτή τη συγκεκριμένη παράσταση.

Τα σκηνικά του Άντη Παρτζίλης πρέπει να χρεωθούν μ' ένα μεγάλο μέρος της επιτυχίας της παράστασης. Χρησιμοποίησε αγνές «πρώτες ύλες» όπως το φυσικό ξύλο, το σανό, τα καθαρά και λαμπερά χρώματα των υφασμάτων. Η αίσθηση της καθαρότητας και της απλότητας που εξέπεμπε το σκηνικό προδιέθεταν το θεατή θετικά πριν την έναρξη της δράσης.

Ο Μάμας Χατζηαντώνης άντλησε τη μουσική επένδυση από σωστές μουσικές πηγές. Η μουσική μαζί με την κίνηση των κομπάρσων έπαιζε το ρόλο της αυλαίας στην παράσταση.

Ελπίζω η επιλογή του έργου να δικαιωθεί στις καλοκαιρινές περιοδείες του θιάσου και αναμένω άλλες σκηνοθετικές δουλειές του Κυριαζή. Ακόμα και η φανερά σφραγίδα της μανιέρας του δασκάλου του Εύη Γαβριηλίδη δε μειώνει την πολύ καλή εντύπωση.

NONA ΜΟΛΕΣΚΗ